

עֵבֶר וּמַעֲרָב

מחקרים בעברית ובערבית
של יהודי המגרב

משה בר-אשר

מוסד ביאליק • ירושלים

תוכן

7	פתח דבר
	שער א: ייחודים בכתיבה עברית
17	פרק א: העברית כלשון חיה בתוך לשונות היהודים
17	הערות מבוא
18	על חיי העברית בלשונות היהודים
21	שאלות מהעברית שנשתנתה הוראתן בלשון היהודית
27	יסודות חדשים שנוצרו בתוך הלשון היהודית
31	שמירת מסורות קדומות
32	דברי חתימה: הערכה ומסקנות
	פרק ב: על שימוש ייחודי במילה עברית
37	בשרח המערבי למקרא
37	דברי רקע
39	מסירת חלופות התרגום
44	שימוש ייחודי ברכיב עברי
47	מילי חתימה
	פרק ג: כתיבה ערבית במגרב והעברית שבה וממנה
49	(מכתב אחד של רבי ישראל אביחצירא כדוגמה וכבניין אב)
49	הערות מבוא
52	על הלשון במכתב
52	העברית במכתב
52	יסודות שאולים מהעברית
54	שיבוצים וכתיבה בנוסחאות בעברית
55	העברית הנכתבת והעברית הנהגית

56	הערבית במכתב
56	להגי תאפילאלת
58	קווי לשון מחוץ לתאפילאלת
59	מהערבית אל העברית
62	דברי סיכום ומילי חתימה
64	נספח: המכתב
64	המכתב המקורי
65	פענוח מלא
66	המכתב בתרגום החלק הערבי

68 פרק ד: על הלשון במלחון בעברית

68	הערות מבוא
70	הדים מהערבית בשירת אלבאז
71	אַלְפָּסִי
72	בוקי סריקי
73	פְּרַעַשׁ
73	הערות מסכמות
74	על הסטיות מלשון המקרא בשירת אלבאז
74	לשון חכמים
76	הארמית
78	הערה מסכמת
78	דברי חתימה ודברי סיכום

שער ב: נושאי לשון מן המגרב

פרק ה: השפעה הדדית של לשונות במגע

81	(הערבית והערבית היהודית בצפון אפריקה)
81	הערות מבוא
82	השפעת העברית על הערבית היהודית
85	השפעת העברית על הערבית המוסלמית
88	השפעת העברית על הערבית בשרח

92	השפעת הערבית על העברית
95	דברי חתימה והערות סיכום
97	פרק ו: ייחודים בתרגומי השרח המערבי
97	הערות מבוא
98	התופעות הנדונות
98	לשון נקייה
100	עידון בלשון "מפני הסכנה"
101	מדינה שאינה עיר
102	בין תרגום שירת דוד בספר שמואל לשירה בתהלים
103	שונות
104	דברי סיכום
105	פרק ז: על הכתיב בשרח
105	דברי מבוא
106	על הכתיב בתרגום המקרא
106	כתיב התנועות
106	מילים שאולות מהעברית
107	ציון עיצור מוכפל
108	ציון [a] בסוף המילה
108	כתיבים שונים של מילים
109	תנועה בוקעת צרור
109	כתיב פונטי
110	הבחנה בין עיצורים הנכתבים באותיות דומות
111	כתיב הנחציות
112	דברי חתימה
113	פרק ח: תרגום שירת האזינו
113	דיון בתרגום
113	על התרגום
113	מילים גבוהות
114	יסודות מלשון הדיבור

114	תרגומים מיוחדים ומוזרים
115	הזיקה לפרשנות הקדומה
115	אונקלוס
116	רש"י
116	תרגומים עצמאיים
117	נספח: המקור והתרגום

שער ג: בואכה תאפילאלת

125	פרק ט: קהילות תאפילאלת – שמרנות וחידוש
125	מחוז תאפילאלת
126	שמרנות וחידוש
127	תאפילאלת – פריפריה
128	על החינוך ותוכנית הלימודים
129	על תרגום המקרא וטקסטים אחרים
131	שמרנות בשרח (בתרגום הטקסטים)
132	השרח של לְמַעַנְהוּ
133	השרח לצירוף עַרְב עַרְבָּה
136	השרח למילה דוֹדִים
138	חידוש בשרח
138	שמות הארצות והעמים בספר בראשית
142	דברי סיכום ומילי חתימה

פרק י: עיוני לשון בקינה על הפרעות בתאפילאלת

144	בשנת תפ"ט
144	הערות מבוא
145	על הלשון בקינה
148	סוף דבר
149	נספח: הקינה בערבית

פרק יא: קהילה שלמה בראי השמות והכינויים שהילכו בה

162	(קהל קצר אסוק במרוקו)
162	קהילה
165	שמות המשפחה
167	השמות הפרטיים
167	שמות ממין זכר
170	שמות ממין נקבה
171	החלופות
172	השם המלא
173	ההקטנה וההגדלה
177	הכינויים
179	סיכום ודברי חתימה
181	קיצורים
181	עדים
181	מילונים וספרי יעץ
182	מחקרים

מפתחות

187	מקורות
192	מילים וביטויים
206	ענייני לשון כלליים
209	ענייני עברית
210	ענייני ערבית יהודית
212	עניינים כלליים
215	אישים ומקומות